

NYHETER

Politikk- og samfunnsredaktør Berit Aalborg berit.aalborg@vl.no
Tro&kirke-redaktør Trygve W. Jordheim trygve.jordheim@vl.no
Prosjekt- og featuredaktør Une Bratberg une.bratberg@vl.no

Reddes av frivillige hjelpere

DELER UT MAT: Arbeidsløse kommer til Norge med håp om arbeid. Mange ender opp på gata. – Hos Bymisjonen får jeg dagens eneste måltid, sier Nicolae Feodor.

MARGRETE LØBBEN HANSEN
margrete.lobben.hanssen@vl.no

En kø har dannet seg utenfor Kirkens Bymisjons gatekafé Møtestedet i Oslo sentrum. Kaféen med rimelige måltider var opprinnelig ment som tilbud for hovedstadens rus- og gatemiljø. Men nå kommer stadig flere arbeidssøkende fra land sør og øst i Europa hit. En av dem er Nicolae Feodor fra Romania. 36-åringen har vært i Norge til og fra de siste fire årene.

– Jeg trodde det skulle bli vanskelig å få jobb her, men ikke så vanskelig, sier Feodor.

Intervjuet går via tolk, han snakker verken norsk eller engelsk. Manglende språkkunnskaper gjør det vanskelig å få jobb i Norge. Dagene i Oslo er like.

– Jeg sover under åpen himmel, så står jeg opp og går til Møtestedet og spiser dagens eneste måltid. Resten av dagen bruker jeg til å samle flasker, sier han.

Bymisjonens gatekafé er et av mange tilbud som er etablert i Norge den senere tid. Frivillige og diakonale organisasjoner ser at tilreisende utenlandske borgere trenger hjelp, en hjelp det offentlige ikke kan yte. I flere norske byer kan man derfor nå få mat, klær og overnatting vintertid.

Dyrt land. Ferske tall fra Nav viser at arbeidsledigheten i Norge øker. Men da er det snakk om de registrerte arbeidssø-

ARBEIDSLLEDIGHETEN ØKER

◉ Ifølge ferske tall fra Nav er arbeidsledigheten i Norge på 3,4 prosent ved utgangen av juli måned, mot 3,2 prosent på samme tidspunkt i fjor.

◉ Ledigheten øker hos arbeidsinnvandrere fra EØS-områdene. Her er den størst for polakker (7.100), litauere (2.500) og svensker (1.500).

◉ Prosentvis har bruttoledigheten det siste året økt mest for statsborgere fra Romania (47 prosent), Portugal og Bulgaria (42 prosent)

Kilde: Nav og SSB.

ARBEIDSSØKER: Nicolae Feodor fra Romania leter etter arbeid i Norge. Den daglige faskeinnsamlingen gir han akkurat nok til å overleve i Norge.

kerne – mørketallene kan være mye høyere, mener lederen for Møtestedet, Kari Gran. Hun møter utlendinger som forteller at de måtte oppsøke kaféen etter kort tid i Norge.

– Oslo er et dyrt sted å leve. Selv med oppsparte midler forsvinner pengene fort, sier hun.

Gran forteller at de har opplevd en økning av borgere fra EØS-land siden 2010 – og dette er personer som ofte ikke har opparbeidet seg offentlige rettigheter i Norge. Fordi informasjonsbehovet hos de besøkende er stort, har kaféen satt fram en PC. Denne formiddagen er det flere som benytter seg av den for å søke etter arbeid.

– Ikke alle er klar over hvilke rettigheter de har, hva slags til-

bud som finnes og hvor det er klokt å søke arbeid i Oslo. Noen av dem har aldri søkt skriftlig om arbeid før. De er vant med å spørre etter jobb, og vet knapt hva en CV er, sier Gran.

Åpner ny kafé. Nicolae Feodor har jobbet i byggebransjen i Romania, og trodde han kunne få liknende jobber i Norge. En periode jobbet han da også for et byggefirma og fikk bære brostein.

– Men så hadde de ikke bruk for meg lengre. Nå kan det gå en måned uten at de ringer. Jeg tenker ikke så mye på det, jeg må samle inn nok flasker for å overleve.

Etterspørselen etter hjelp i Oslo øker nå så kraftig at Kirkens Bymisjon har besluttet å opprette et nytt spisested i oktober. I Tøyenkirken skal trengende få et daglig måltid.

– Det vil være en ren matservicing, i motsetning til Møteste-

De arbeidssøkende kommer med få forventninger, og mange er klar over at de må jobbe svart.

Kari Gran, leder av Møtestedet hos Kirkens Bymisjon

det som er blanding av kafé og sosialhjelp. Det vil være åpent for alle, men det er lagd med tanke på de som ikke har andre muligheter, sier Gran.

Godtar lav lønn. Robin Hoodhuset i Bergen rapporterer om lignende tilstander. Siden 2011 har de vært et møtested for økonomisk vanskeligstilte som trenger råd og veiledning til å søke arbeid. Ingrid Husevåg Døskeland har siden mai innehatt en egen prosjektstilling som rådgiver for fattig tilreisende fra EØS-

Jeg trodde det skulle bli vanskelig å få jobb her, men ikke så vanskelig, sier Nicolae Feodor fra Romania.

VOKSENDE KØ: Ifølge Kirkens Bymisjon har køen til kafeen Møtstedet i Oslo sentrum vokst. Fattige EØS-borgere strømmer hit hver dag, da mye av sparepengene deres forsvinner med et høyt kostnadsnivå i Norge. Når de heller ikke finner jobb, tvinges mange til å arbeide svart, forteller de. Begge foto: Eirik Bjørklund

land. Hun sier hun har vært borti flere tilfeller av sosial dumping.

– Jeg har et inntrykk at det er en særlig økning i sommermånedene. Det er en tid hvor folk er på utkikk etter midlertidig arbeid, og useriøse arbeidsgivere utnytter ofte den situasjonen. Da er det mange om beinet og arbeidsgiver kan velge og vrake blant mange, forteller hun.

Døskeland understreker at folk ofte ikke kommer til dem før det har oppstått en konflikt med arbeidsgiver. Det kan dermed være flere ulovlige arbeidsforhold hvor de folk tar til takke med slave-lønn.

– De føler 30–40 kroner i timen er bedre enn å samle flasker, og jeg har vært borti mange saker der folk har sluttet å få lønn og fått en usaklig oppsigelse, sier hun.

Tvinges til svart arbeid. Med få muligheter tvinges de arbeidssøkende inn i et svart marked der forholdene er svært usikre. Lønninger til 30 kroner timen, oppsigelse uten grunn og uskrevne kontrakter.

Men for flere av de søkende er dette arbeidsforhold som er helt normale i hjemlandet, og mange av dem ser liten vits i å anmelde forholdene. En jobb er bedre enn ingen jobb.

– Ideen om at Norge er et rikt land hvor man lett kan ta del i vårt gode velferdssystem er en myte. De arbeidssøkende kommer med få forventninger, og mange er klar over at de må jobbe svart. Ganske ofte kommer folk og forteller at de har jobbet svart, ikke fått kontrakt eller lønn. De som har få mulig-

heter har ofte ikke råd til å kreve sin rett, sier Gran.

Unngår å fortelle. Både Kirkens Bymisjon og Robin Hood-huset rapporterer om at det er særlig i bygg- og anleggsbransjen, restaurant- og hotellnæringen, samt renholdsbransjen der de ser flest tilfeller av dette. Forsker Anne Mette Økegård i Fafo forteller at de ser tendenser til at flere EØS-borgere i Norge har blitt tvunget til å jobbe svart.

– Mange kan være redde for å si ifra av frykt for å bli sendt hjem eller at de ikke har tillit til det offentlige systemet, slik vi har i Norge. For mange kan det være en stor interesse av å ha en lavt betalt jobb her fordi alternativet hjemme er mye verre, sier Ødegård.

Isbreer krymper stadig raskere

PARIS: Verdens isbreer smelter raskere enn noen gang tidligere siden systematiske målinger begynte, ifølge en ny studie.

NTB
tips@vl.no

Målinger av 2.300 breer over hele kloden viser at de i gjennomsnitt blir mellom 50 og 150 centimeter tynnere hvert eneste år.

– Dette er to til tre ganger mer enn gjennomsnittet på 1900-tallet, sier Michael Zemp, direktør for World Glacier Monitoring Service.

Han har ledet arbeidet med studien som er publisert i tidskriftet *Journal of Glaciology*. Ifølge Zemp er smeltemotet nå det høyeste siden systematiske målinger av breene begynte på 1890-tallet – og trolig det høyeste i hele den lange perioden hvor det finnes historiske beskrivelser av dem.

Kortvarig bedring. Kortere perioder med voksende breer de siste hundre årene har vist seg å være midlertidige, ifølge forskerne. Som eksempel nevnes norske breer som økte i utbredelse en periode på 1990-tallet.

Årsaken var større snøfall om vinteren blant annet langs vestlandskysten. Men etter årtusenskiftet har breene sluttet å vokse og igjen begynt å krympe.

Alpene. Siden isbreer over store deler av verden er i tilba-

kegang, blir det samlede istapet svært stort.

– Globalt mister vi hvert år tre ganger så mye som all isen som finnes i Alpene, sier Zemp til det amerikanske nettstedet Huffington Post.

Nettopp Alpene er et av områdene hvor breene smelter raskest, ifølge forskerne. Den amerikanske delstaten Alaska er også hardt rammet.

Ulike beregninger av havnivåstigningen som smeltende breer og polis kan forårsake dette århundret, varierer mellom noen titalls centimeter og flere meter. Årsaken til at isen minker, antas å være klimændringer og menneskeskapt global oppvarming.

Avhengig av smelte vann. I landene rundt Himalaya og i deler av Sør-Amerika kan utviklingen få svært alvorlige konsekvenser. Over en milliard mennesker i disse områdene får mer enn halvparten av drikkevannet sitt fra den årlige smeltingen av breer og snø. Hvis breene forsvinner, blir det også slutt på smelte vannet.

Zemp mener det er for lett å venne seg til stadig nye meldinger om smeltende isbreer.

– Jeg pleier å oppfordre folk til å ta med ungene sine og sette seg foran en bre og ta et bilde, og så komme tilbake hvert år. Det minner deg på hva du kan miste, sier han.

Forskere: Eksos kan gi demens

UMEÅ: Forskere ved universitetet i Umeå i Sverige har funnet en sammenheng mellom demenssykdommer og eksos.

16 prosent av alle tilfeller av demens kan skyldes eksos, ifølge studien som Dagens Nyheter har fått innsyn i.

– Vi har funnet en uventet sterk sammenheng, sier professor i miljømedisin, **Bertil Forsberg**, som har ledet studien, til avisen.

Rundt 300 av de 2.000 perso-

nene som deltok i studien, utviklet alzheimer eller vaskulær demens i løpet av en 15-årsperiode.

Den fjerdedelen av deltakerne som bodde i områder med mest eksos i luften, hadde 40 prosent større risiko for å få demens enn fjerdedelen fra områder med minst eksos.

I studien er det tatt hensyn til andre faktorer som alder, livsstil og BMI.

©NTB

Politiet bekrefter at våpnene er ladd

OSLO: Politidirektoratet bekrefter at våpnene politiet bærer, er ladd.

– Vår praksis tar utgangspunkt i at vi i en normal situasjon er ubevæpnet. Det vil si at når vi bevæpner oss, er det i spesielle situasjoner, hvor våpenet er tenkt brukt. All vår utdanning, vår praksis, våre prosedyrer og tjenestemennenes mentale forberedelser tar utgangs-

punkt i at man har et ladd våpen, sier Steffen Ousdal, seksjonssjef i beredskapsavdelingen i Politidirektoratet (POD), til NRK.

Det har blitt stilt mange spørsmål rundt politiets bevæpning etter at en mann i Stavanger klarte å løse et skudd fra våpen som en politibetjent hadde i hylsteret.

©NTB